

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه
۲۷ اگست ۲۰۲۳

یونس نگاه

تصویر سقوط سیاسی و تمدنی افغانستان و منطقه ما در رتبه‌بندی پاسپورت‌ها

سختی‌های گرفتن ویزه برای سفر به بیرون از افغانستان را همه خبر داریم، ولی آنچه بعد از گرفتن ویزه بر سر مسافران افغان می‌گذرد تنها برای گروه کوچکی از هموطنانی معلوم است که آن قدر خوش‌شانس و یا صاحب پول و امکانات بوده‌اند تا ویزه بگیرند و سفر کنند. آن ارزش‌مندترین کتابچه وطن ما سند تعلق به عقب‌مانده‌ترین و بسته‌ترین کشور جهان است-کشوری که عملاً دنیا دروازه‌هایش را به سمت آن بسته است. در میدان‌های هوایی با دارنده‌گان آن کتابچه برخورد ویژه می‌شود. هر فرد صاحب آن کتابچه قیمتی افغانستان، بالقوه خطرناک و مشکوک محسوب می‌شود. ماموران گمرکی با دقت چندبرابر اسناد و ظاهر مسافران افغان را ملاحظه می‌کنند، و ماموران امنیتی متوجه حرکات‌شان هستند. حتا هیات‌های رسمی که پاسپورت افغانستان را دارند، با دقت و ظن بررسی می‌شوند. در برخی از کشورها مسافران افغان را از صف اصلی کنار کشیده، مثل گله گوسفند جدا کرده و به دفتر یا مسیر جداگانه برای بررسی مجدد انتقال می‌دهند. نگاه هموطنان ما در آن لحظات که پاسپورت به دست در گوشه‌ای ایستاده و عبور سیال و بی‌جنجال دیگران را تماشا می‌کنند، دردآور است.

احتمالاً در خبرها خوانده‌اید که افغانستان در تازه‌ترین رتبه‌بندی پاسپورت‌های جهان، در پایین‌ترین جایگاه نشسته است. این رتبه‌بندی هر سه ماه یکبار از سوی نهادی موسوم به «هنلی» و با استناد به اطلاعات انجمن حمل‌ونقل هوایی بین‌المللی انجام می‌یابد و در آن عوامل متعددی در نظر گرفته می‌شود، از جمله تعداد کشورهایی که صاحبان پاسپورت می‌توانند بدون ویزه سفر کنند، روابط دیپلماتیک کشور مورد نظر با جهان و نیز توافقات بین‌المللی‌ای که آن کشور امضا کرده است. افغانستان اکنون در روابط بین‌الملل سرزمین بی‌دولت است، توافقات بین‌المللی کشور به دلیل نبود حکومت رسمی بی‌معنا گردیده و در نتیجه زمینه سفر و تحرک از مردم ما گرفته شده است. افغان‌ها به هیچ یکی از مقاصد اصلی خارجی مورد نیاز، نمی‌توانند بدون ویزه سفر کنند. ۲۷ مقصدی که در فهرست هنلی سفر افغان‌ها به آنجا بدون ویزه ممکن خوانده شده تعدادی جزیره و کشورهایی‌اند که مردم افغانستان نیاز سفر به آن‌ها را ندارند. جزایر

کومرو، جزایر کیپ وردی، هاییتی، دومنیک، موراگو و بنگلهدیش از جمله این مقاصدند. با توجه به هراسی که از افغانستان وجود دارد، سفر به ظاهر آزاد مردم ما به آن مقاصد نیز نمی‌تواند بدون درد سر باشد. پرواز مستقیم بین افغانستان و هیچ یکی از این مقاصد شاید وجود نداشته باشد و اگر کسی از کابل قصد سفر به یکی از این کشورها و جزایر را کند، به احتمال زیاد نیازمند ویزه ترانزیت کشور سومی می‌گردد. حتی اگر ویزه برای عبور ترانزیتی از کشور ثالث هم نیاز نباشد، هنگام رسیدن به آن مقاصد معلوم نیست چه برخوردی با مسافر افغان خواهد شد و احتمال آن که از میدان دوباره او را برگردانند، وجود دارد. با این حساب، مردم افغانستان در عمل به هیچ جای جهان بدون ویزه نمی‌توانند سفر کنند.

زنجیره فقر و محرومیت

بسیار دور کشور جهان در این رتبه‌بندی با تفاوت‌های جزئی در صدر فهرست قرار گرفته‌اند. سنگاپور که دارنده‌گان پاسپورتش به ۱۹۲ کشور بدون ویزه سفر می‌توانند، در صدر لیست برترین‌ها قرار دارد و پرتغال و سویس در پایان آن. با آن که سنگاپور در صدر فهرست است و جاپان نیز در جمع این بیست‌وچند کشور دیده می‌شود، ولی نفوس اصلی صدرنشینان از غرب و به‌خصوص اروپاست؛ همان کشورهایی که به‌خاطر برتری در شرایط تحصیل، کار و آزادی‌های مدنی و سیاسی مشهورند و مردم از نقاط مختلف جهان هم‌ساله تلاش دارند به آن‌ها بگویند. برای ساکنان افغانستان و منطقه ما که از نعمات آزادی، کار و تحصیل محرومند، اروپا ناف زمین و قبله جوینده‌گان رفاه و آزادی شده است. هم‌ساله هزاران تن از هموطنان ما از راه‌های غیرقانونی برای رسیدن به اروپا سفر می‌کنند و خیلی از آنان بدون آن که به مقصد برسند، تمام داروندار ناچیزشان را که حاصل سال‌ها کار در کارخانه‌های ایران، پاکستان، ترکیه و برخی از کشورهای عربی است، از دست می‌دهند. بدتر از آن هر سال صدها تن در راه سفر قاچاقی به اروپا جان می‌دهند. سازمان بین‌المللی مهاجرت امسال اعلام کرده است که از سال ۲۰۱۴ تا کنون ۵۰۰ پناهنده افغان در مسیر اروپا تلف شده‌اند. این، رقمی است که دولت‌ها و نهادها ثبت کرده‌اند. تعداد واقعی قربانیان به‌مراتب بیشتر از این است. کشورهایی که ساکنان آن‌ها امکان سفر به بیش‌تر نقاط جهان را بدون ویزه دارند، به مقاصدی که نیازمند ویزه می‌باشند نیز بدون درد سر می‌توانند سفر کنند. ساکنان کشورهای محروم، به‌خصوص افغانستان اما از بیش‌تر نقاط جهان اصلاً نمی‌توانند ویزه بگیرند. اکنون گرفتن ویزه دو کشور همسایه‌ای که خود به زندان‌های دیپلماسی و سفر بدل شده‌اند (پاکستان و ایران) آرزوی خیلی از هموطنان ماست. این کشورها به‌خصوص از زمان برگشت طالبان به قدرت ویزه را به تجارت پردرآمدی بدل کرده‌اند و گاه افراد برای سفر صحتی یا گریز از محیط طالبانی مجبور می‌شوند چند هزار دالر به‌خاطر خرید ویزه در بازار سیاه و تکت‌های سفر مصرف کنند. تکت سفر برای کارگران و مریضان افغان در کشورهای منطقه در خیلی مواقع بسیار گران‌تر از تکت کشورهای دیگر است. مثلاً زمانی که دو کارگر از شارجه قصد برگشت به پشاور و جلال‌آباد را می‌کنند، کارگر جلال‌آبادی مجبور است بسیار بیش‌تر از همکار پشاوریش بپردازد. مسافر افغان که به‌طور اوسط فقیرتر از دیگران است، با محدودیت‌های بیش‌تر مسافرتی روبه‌رو می‌شود و اگر شانس سفر یافت، مجبور است بیش‌تر از دیگران پول مصرف کند. این‌گونه مردم ما در زنجیره محرومیت و فقر گیر افتاده‌اند.

افغانستان تنها نیست

همان‌طوری که صدرنشینان این فهرست طیفی از کشورها هستند، در پایین لیست نیز افغانستان تنها نیست. در این فهرست پاکستان، عراق، سوریه، یمن، ایران، بنگلهدیش و کوسوو نیز جای دارند. میان افغانستان، عراق و پاکستان تفاوت چندانی از این بابت دیده نمی‌شود. پاکستانی‌ها به سه مقصد بیش‌تر از افغان‌ها می‌توانند بدون ویزه سفر کنند.

ایران در وضعیت بهتری است و ایرانی‌ها به چند کشور نسبتاً مرفه از جمله قطر و ترکیه می‌توانند بدون ویزه سفر کنند. اما در مجموع جایگاه ایران تفاوت مهمی با افغانستان ندارد. مثلاً پاسپورت سودان جنوبی، اریتره، جمهوری دموکراتیک کنگو و نایجریا قوی‌تر از ایران است. این نکته حکایت از اثرات منطقه‌ای بحران دارد. ما باید اهمیت همکاری‌های منطقه‌ای برای ثبات و پیشرفت و در عین حال خطر سرایت عقب‌مانده‌گی، جنگ و محرومیت را جدی بگیریم. همسایه‌گان ترقی‌خواه، تحصیل‌کرده و صاحب حکومت مردمی بر وضعیت زنده‌گی و جایگاه جهانی ما تاثیر می‌گذارند. این تصور که پاکستان با تخریب افغانستان آباد خواهد شد، اشتباه است، و این که فکر کنیم اگر ایران ویران شود وضعیت افغانستان بهتر خواهد شد، نادانی است. ما باید برای خروج از این منجلاب عقب‌مانده‌گی، استبداد و فقر همکاری کنیم.

در فهرست کشورهای صدرنشین، گفتیم که نام چند کشور آسیایی دیده می‌شود، ولی در کل آن مقام از غرب و به‌خصوص اروپایی‌هاست. در لیست صاحبان ضعیف‌ترین پاسپورت‌ها نیز تعدادی کشور غیرمسلمان و دور از منطقه ما دیده می‌شود؛ اما این مقام از آن خاور میانه و کشورهای اسلامی است. پانزده کشور در این بخش از فهرست، کشورهای اسلامی‌اند. همه به‌جز کوسوو غیراروپایی‌اند. کوسوو تنها کشور اروپایی شامل در این جمع نیز ساکنانش مسلمانند. جهان از بخشی از ساکنان این کره خاکی و پیروان یکی از ادیان مهم، هراس دارند و به آن‌ها با چشم شک و تردید نگاه می‌کنند. این‌طور نیست که تنها غربی‌ها و نامسلمانان از ساکنان منطقه ما هراس داشته باشند. رفت‌وآمد میان ساکنان این کشورهای عقب‌مانده نیز بسیار سخت است. خود اینان نیز از همدیگر در هراسند و از دادن ویزه به برادران همکیش خود اجتناب می‌کنند. در رتبه‌بندی پاسپورت‌ها سقوط تمدنی منطقه ما آشکارا به‌چشم می‌آید.